

Zilver en zilversmeden uit het Markiezaat van Bergen op Zoom

Nieuwsbrief 2; Augustus 2014

Geachte heer/mevrouw,

Begin dit jaar stuurden we u onze eerste Nieuwsbrief. In die eerste brief kwam al heel wat voorbij:

- Datum van tentoonstelling en boek: herfst 2016
- De leden van de kerngroep die met het project bezig zijn
  - Mireille Franken; Jean Pierre van Rijen; Cees Vanwesenbeeck; Eric Goossen; Klaas Hielkema

Mocht u de eerste Nieuwsbrief alsnog willen hebben, stuurt u even een mail naar ondergetekende.

In die eerste nieuwsbrief meldden we dat we meer dan 230 namen van zilversmeden hadden die hier actief geweest zijn. Intussen kunnen we dat getal aanzienlijk verhogen. Alleen al in de periode van 1797 tot 2011, zoals vermeld in "Nederlandse verantwoordelijkheidstekens sinds 1797", van WaarborgHolland, editie 2011, zijn er tenminste 275. En in totaal, dus geteld vanaf eind 14de eeuw zitten we nu op zo'n 400 namen!

Veruit de meeste werkzaam in Bergen op Zoom natuurlijk, maar toch ook een tiental in Steenberg, resp. Zevenbergen en Oudenbosch, en ook meerdere in Oud Gastel, Wouw en Hoogerheide.

Nu nog voorwerpen van die zilversmeden vinden!

Een kloeke kelk van Karel Stenten uit 1907

Het aantal voorwerpen, dat we tot nu toe in kaart gebracht hebben, nadert de 100. Maar veel moet nog uitgezocht worden... Er valt nog heel wat te ontdekken. Misschien is "herontdekken" beter, want die voorwerpen waren er al lang, soms al heel lang! Zoals dit zilveren briljetje van Hendrik Hoffmann, te dateren tussen 1807 en 1812, herontdekt in een alleraardigst klein museum in Sommeldijk....

Een alleraardigst briljetje, van Hendrik Hoffmann uit Steenberg; 1807/12

Het archiefonderzoek levert een geweldige informatie op. Kennis over zilversmeden, maar ook, en daaraan gekoppeld, kennis over de stad en het Markiezaat. Die kennis kunnen we gebruiken om de relatie tussen zilver (welvaart) en de gebruiker ervan in sociaal en maatschappelijk opzicht nader aan te geven.

De tekst van de keur voor het gilde van de goud- en zilversmeden in Bergen op Zoom uit 1522 is ook boven water gekomen. De Bredaase gildekeur is dertig jaar jonger, uit 1552. U begrijpt, dat is balsem voor het chauvinistische Bergse hart...

Er wordt nog verder onderzoek gedaan naar dit reglement van het gilde van de goud- en zilversmeden. Deze keur kan men zien als de statuten van het gilde waaraan iedere zilver- en goudsmid had te houden. De Keur van Breda toont grote overeenkomsten met die van Bergen op Zoom. De conclusie ligt voor de hand dat de Bergse keur als voorbeeld diende voor die van Breda. De Bergse Keur uit 1522 is vermoedelijk op haar beurt weer ontleend aan die van Antwerpen die uit 1456 stamt.

De eerste bladzijde van de Bergse gildekeur uit 1522.

Van een kleine 80 zilversmeden hebben we inmiddels flink wat biografisch materiaal verzameld. Het is boeiend om te zien hoe het ambacht vaak binnen een familie bleef, vaak van vader op zoon, maar ook regelmatig via huwelijken: de dochter van een zilversmid trouwt, en de echtgenoot wordt zilversmid.

6 theelepels en een suikervaa van C.W.Verduijn ; eind 18de eeuw

Het Projectplan en een eerste Budget zijn goedgekeurd. We denken circa 40% zelf, direct of indirect, te kunnen financieren, voor de overige 60% zullen we op zoek gaan naar externe hulpbronnen. Daartoe zijn we bezig een uitvoerig en gedegen basis document te maken, met alle relevante informatie voor potentiële subsidiënten. Dat document van 14 pagina's is praktisch klaar.

Het omvat de volgende onderdelen:

- Referentiekader en definitie van het Project
- Project organisatie
- Financiering van het Project
- Het Communicatieplan
- Risico Management

We zijn vol hoop dat de financiering rond zal komen en dat het gaat lukken de zilversmeden uit het Markiezaat eindelijk weer te laten glanzen.

Eigenlijk wel een spannend verhaal: een neo-Lodewijk XVI jardinière, uit de 20-er jaren, gemaakt en gekeurd in Schoonhoven, maar met het meesterteken van Bergse zilversmid Karel Stenten

De Gebroeders van Giels, in Bergen op Zoom producenten van gouden en zilveren sieraden, zoals rozenkransen, oorhangers en herenringen, maakten in de oorlogsjaren duizenden armbandjes, lepeltjes met munten, waarop de afbeelding van koningin Wilhelmina voorkwam. Dat was een teken van passief verzet. In de tentoonstelling zal aan dit bijzondere thema aandacht besteed worden

Voorbeelden van "Verzet Zilver" zoals de Gebr. Van Giels dat produceerden; lepeltjes en een armbandje

De datum voor de opening van de tentoonstelling en de presentatie van het boek is vastgelegd! Zet die datum maar vast in uw agenda..... **Maandag 5 september 2016.**

De tentoonstelling zal lopen tot 23 januari 2017.

Scherpe keuren op een pateen van J Andriessen. mr teken 62826. Uit een bijzonder jaar: 1944/45

Wij zijn u dankbaar voor uw steun en houden u graag op de hoogte van de voortgang.
Met vriendelijke groet,

Klaas Hielkema

Projectleider Bergen op Zilver Project:

"Zilver en Zilversmeden in het Markiezaat van Bergen op Zoom"

hielkema@hielkemariz.com

0653164901

